

Selskaper som går overende, formuer som raseres, investorer som mister appetitten på å satse penger selv på tilnærmet sikre prosjekter: Det er nitrist når investeringsbobler brister.

Spekulanten - den utskjulte helten

Klimarevisjonen

Andreas Thorsheim

Men hva om spekulanten er like viktig for innovasjon, som staten, forskeren og gründeren? La oss ta en titt på argumentet for han eller hun som blåser boblen.

Ulike bobler

I boken *Doing capitalism in the innovation economy* argumenterer Cambridge-økonom og venturekapitalist Bill Janeway for at nettopp boblene driver samfunnet fremover. Janeway skiller mellom spekulasjon i objekter med liten eller ingen underliggende verdi for samfunnet – tulipaner eller ferieboliger – og spekulasjon i ny infrastruktur og ny teknologi. Han ser også utelukkende på aksjebobler, der investorene taper sin egenkapital og i liten grad utsetter samfunnet ellers for ringvirkninger.

Slik han ser det, starter staten programmer for å bygge ut en strategisk infrastruktur – tenk kanaler, jernbane, eller fibernett – og så kaster risikokapitalen seg over mulighetene som oppstår. Og på samme måte som grunnforskningen prøver og feiler, må også kapitalen prøve og feile, og feile og feile.

Noen vinnere

Det ligger tusen knuste selskaper igjen fra dotcom-tiden. Men det ga amerikanerne Amazon. Og selv det kostet to milliarder dollar i investeringer før selskapet hadde positiv kontantstrøm. Nå teller selskapet 225.000 ansatte. Det er verdt 350 milliarder dollar, er ryggraden i det skybaserte internett med Amazon Web Services og grunnlaget for titusener av småbedrifter som selger produkter via Amazon.com.

Investeringene i det grønne skiftet har også vært veldig boblepreget. På tre år, fra 2005 til 2008, firedoblet venture-investeringene i clean tech seg. Og for hver nye dollar med risikokapital som strømmet inn i bransjen, kom det ytterligere ti fra det offentlige USA i form av skatteletter eller direkte støtte til biobrensel, ladestasjoner, solpanelfabrikker og vindturbinfabrikker. Fra 2009 til 2011 ble den nokså ferske cleantech-bransjen overøst med 45 milliarder dollar i subsidier.

Med slik doping var det klart at det måtte bli en boble i fornybar. Og den boblen klarte ikke de tidlige selskapene å bære i møte med lavere energipriser, billigere kinesisk fornybar og de uunngåelige fiaskoene blant de mange nye cleantech-selskapene. Det endte i en kjempesnell.

Fornybar-kollaps

Nå skjer det igjen. Den andre fornybarboblen er i ferd med å sprekke. Solenergigiganten Sun Edison gikk konkurs i vinter og solparkene deres tvangsløst ble i disse dager. SolarCity og SunRun er ned 50 prosent eller mer fra toppnoteringen.

Men også etter denne runden vil noen

Klimarevisjonen

- Spaltister i Klimarevisjonen er Hege Skryseth og Andreas Thorsheim.
- Andreas Thorsheim (36) er gründer og daglig leder i solenergisekskapet Otovo.no.
- Han er utdannet master i samfunnsøkonomi fra NHH, har en master i ledelse fra London School of Economics og har bakgrunn fra topplederstillinger i Schibsted og Opera Software.

gode selskaper stå igjen. Investeringshypotesen om at verden trenger mer energi, at denne må være utslippsfri, og at produktene og tjenestene i den grønne økonomien vil komme fra nye selskaper, virker fortsatt rimelig.

Forskning med kapital

Spekulanten – som kan være et venturefond som forvalter en liten del av et stort pensjonsfond, eller mannen i gata – setter sin investeringshypotese på prøve. Er vurderingene i en portefølje gode, vill tapet på ni aksjer veies opp av en vanvittig gevinst i den tiende. At spekulanten er der, sørger for at det «forskes» tilstrekkelig med kapitalen.

I boken *The Tycoons* skriver Charles Morris om innovatørene som bygget det 20. århundres USA. Av de fire profilene i boken, er Andrew Carnegie og John D. Rockefeller industrimagnater, mens Jay Gould er en finansiell risikotager når han driver frem jernbaneutbyggingene i USA, og J.P. Morgan finansmannen som sorterer ut og demper eksessen som finner sted idet store penger strømmer inn i nye teknologier. Alle fire bygger sin fremgang på det amerikanske forsvarlets investeringsprogrammer fra 1840-70, der penger pløyes inn i forskning for å utvikle ny fabrikkteknologi.

Skaper skiftet

Historien er en god illustrasjon på samspillet mellom statlig satte mål, forskning, kommersialisering – og spekulasjon. Resultatet var at USA i den samme perioden vokste frem som verdens rikeste og mest avanserte økonomi.

Det grønne skiftet handler om å bygge fremtidens infrastruktur med til dels uprøvde teknologier og med nye selskaper. Det vil skje gjennom en rekke veddemål, der mange vil feile. Men noen vil lykkes. Det blir den grønne økonomiens Standard Oil eller Amazon. Samfunnsmessig vil de spekulerende kronene være verdt det.

Kort sagt

Om å bygge hus

Aftenposten forteller 30. mai at «Amedia bygde huset for stort».

Her tar avisen feil. Amedia har aldri bygd noe hus. Derimot har vi inngått en leiekontrakt på syv av åtte etasjer i et nybygg som Entra har oppført i Akersgata. Vi kunne ha leid også den siste etasje, hvis vi hadde hatt behov. Hvilket vi ikke hadde ved innflyttingen i 2015.

Nå viser det seg at vi bare delvis utnytter en av de syv etasjene. Vi er ca. 15 personer i etasjen nå og ser at de ikke trenger alle 700 kvadratmeterne i etasjen. Vi vurderer derfor om vi skal fremleie hele eller deler av denne etasjen til noen andre.

Vi er glad for at Aftenposten viser interesse for hva som skjer i Amedia om dagen. For oss er imidlertid ikke en mulig fremleie av deler av en etasje det mest spennende. Og generelt sett er det alltid greit når tittelen på en sak har dekning i stoffet. Vi har ikke «altfor stor» plass. Og huset vi leier lokaler i, er aldri planlagt til annet enn akkurat den størrelsen det har, uavhengig av våre behov.

Stig Finslo
direktør Amedia

Helsekostprofeters påvirkningskraft

Ingeborg Senneset har en betimelig kommentar i Aftenposten nylig om cøliaki. Jeg har selv diagnostisert cøliaki og andre diagnostiserte matallergier. Nå har jeg fått en del års erfaringer med kosthold tilpasset allergiene, men det gjør unektelig ting litt tungvint iblant. Derfor fatter og begriper jeg ikke hvorfor personer som ikke har noen allergier, hopper på trender der en skal kutte ut det ene eller andre av vanlige råvarer fordi det er «sunt» eller «slankende». Vet de ikke hvor heldige de er, de som i realiteten kan spise alt av sunne og gode matvarer, og bare kan gå innom en matbutikk eller et spisested og fritt velge hva de vil ha?

For meg var det en stor lettelse å få diagnostisert matallergi, men jeg savner det at jeg ikke kan være spontan som andre og for eksempel gå innom et bakeri og kjøpe en grov baguette med godt pålegg fordi jeg er sulten. Eller kunne slippe å lese allergimenyen på et spisested. Nå vet jeg hvor dårlig jeg kan bli hvis jeg ikke er nøye med hva jeg putter i meg.

Helsebloggere og andre helsekostprofeter har stor påvirkningskraft på sårbare mennesker på letting etter løsninger for noe de ser på som et problem. Det er ikke sikkert at løsningen ligger i maten.

Gjertrud Elisabeth Olsen
Oslo

Stor gevinst av det europeiske forskningssamarbeidet

Tre forskere spør i Aftenposten 26. mai om Norge betaler en for høy pris for å delta i det europeiske forskningssamarbeidet. Kan vi få mer forskning for pengene ved å trekke oss ut?

Vi må ikke se oss blind på retu-

randelen fra EU i kroner og øre. Gjennom deltakelsen får vi tilgang til prosjekter med en totalverdi mange ganger høyere enn det vi får i direkte støtte. Min egen erfaring som koordinator av EU-prosjekter er at disse vitaliserer, styrker og internasjonaltiserer fagmiljøene på en måte som mer enn rettferdiggjør det arbeidet som legges inn i søknad og prosjekthåndtering.

Å gjøre det bra i EU er en indikasjon på kvalitet. Universitetet i Oslo har de siste årene hatt en kraftig økning av penger fra EU og hentet inn 142 millioner kroner i løpet av 2015 – nesten en dobling fra 2011. De beste universitetene i Europa er blant dem som henter mest fra EU.

Et forslag om at Norge fortsatt skal delta i Det europeiske forskningsrådet (ERC), men ikke i de «ulønnsomme» tematiske programmene, er en politisk umulighet. Å trekke oss ut av forskningssamarbeidet i Europa, ville sette internasjonaliseringen av norsk forskning langt tilbake. La oss heller påvirke EUs forskningsprogram i riktig retning. Norske forskere bør ta del i EUs ekspertgrupper. Kvalitet og grunnforskning må ligge i bunnen, det trengs forenkling, og samfunnsfag og humaniora må ikke bli salderingsposter.

EUs forskningssystem er ikke perfekt, men å melde seg ut av det er å helle barnet ut med badevannet.

Ole Petter Ottersen
rektor,
Universitetet i Oslo

Byrådenes rivedans

26. mai var det et bilde av byrådene Rina Mariann Hansen (Ap) og Tone Tellevik Dahl (Ap) som jubler og tilsynelatende danser for at ærverdige Ruseløkka skole skal rives. Skolen er så «gammel og utdatert». Skolen tilfredsstillte ikke dagens romprogram eller krav til ventilasjon, spesialrom for musikk osv. Men ingen av byens gamle skoler er vel bygget for dagens tekniske krav og standarder. Må dermed alt gammelt vekk med dette byrådet?

Riving skal til og med være best miljømessig, sier byrådene. Hva slags miljø er det byrådet da tenker på? Byens gamle bygningsmiljøer og historiene de kan fortelle oss, er tydeligvis ikke noe som dette byrådet tar hensyn til.

Ruseløkka skole fra 1871 har overlevd totalsaneringen av Vika. Skolen midt mellom det fattige strøket i Vika og de rikere område-